

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten XLVI: PREGLED PRESUDA IZ NOVEMBRA 2014.

8. decembar 2014.

U novembru i posljednjim danima oktobra 2014, Evropski sud za ljudska prava je odlučivao u sljedećim slučajevima koji su se odnosili na slobodu izražavanja (presuda iz oktobra je izostavljena iz prethodnog biltena):

- **Ion Cârstea protiv Rumunije** (predstavka br. 20531/06), 28. oktobar 2014: objavljivanjem intimnih detalja o seksualnom životu i navodima o kriminalnim aktivnostima povrijeđeno je pravo na poštovanje ugleda;
- **Braun protiv Poljske** (predstavka br. 30162/10), 4. novembar 2014: primjenom različitih kriterijuma za utvrđivanje klevete na komentatore i novinare prekršeno je pravo na slobodu izražavanja;
- **Ćapin protiv Crne Gore** (predstavka br. 38709/10), 4. novembar 2014: žalba proglašena neprihvatljivom jer je Ustavni sud već donio odluku u tom slučaju.

Navedene presude ticale su se sljedećeg:

- **Ion Cârstea protiv Rumunije** (predstavka br. 20531/06), 28. oktobar 2014: objavljivanjem intimnih detalja o seksualnom životu i navodima o kriminalnim aktivnostima povrijeđeno je pravo na poštovanje ugleda

U ovom slučaju je riječ o članku objavljenom u lokalnim novinama o g. Cârstea-u, univerzitetskom profesoru, u kojem je detaljno opisan incident iz njegovog seksualnog života od prije 19 godina, u kojem je optužen za podmićivanje, ucjenu, seksualno zlostavljanje djece i seksualnu devijantnost. Članak je sadržao fotografije g. Cârstea, na kojima je on bio bez odjeće i koje su prikazivale seksualni odnos. G. Cârstea je tužio novinara i glavnog i odgovornog urednika novine za klevetu, ali je izgubio u postupku uz obrazloženje da je članak napisan sa ciljem da skrene pažnju na ponašanje javne ličnosti, univerzitetskog profesora, kao i da bi se razotkrila dešavanja „iza scene“ na univerzitetima. G. Cârstea je podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je objavljivanjem ovog članka povrijeđeno pravo g. Cârstea na poštovanje njegovog ugleda. Sud je smatrao da, iako objavljivanje fotografija može doprinijeti raspravi od javnog interesa koja obuhvata pitanja poput politike, kriminala, sporta ili umjetnosti, ipak mora postojati istinski javni interes. U ovom slučaju je u članku

detaljno opisan incident iz seksualnog života podnosioca predstavke koji se desio prije 19 godina, kao i krivična djela koja je on navodno počinio kao univerzitetski profesor prije 9 godina. Članak je sadržao fotografije podnosioca predstavke na kojima je on bio go i koje su prikazivale seksualni odnos. Domaći sudovi nijesu ozbiljno procijenili da li je cjelokupni materijal koji je objavljen doprinio raspravi od opšteg interesa, ni da li je objavljeni sadržaj istinit. Na primjer, nije analiziran javni interes u trenutku objavljivanja pitanja od prije 9 ili 19 godina. Osim toga, domaći sudovi nijesu uopšte raspravljali o tome da li same fotografije sadrže informaciju o događaju iz trenutnog društvenog konteksta, niti da li su one doprinijele raspravi od javnog interesa. Takođe, novinar se nije potrudio da provjeri navode o podmićivanju i seksualnom zlostavljanju koji su izneseni protiv podnosioca predstavke. Sud je stoga utvrdio da su objavljivanjem članka povrijeđena prava g. Cârstea.

- **Braun protiv Poljske** (predstavka br. 30162/10), 4. novembar 2014: primjenom različitih kriterijuma za utvrđivanje klevete na komentatore i novinare prekršeno je pravo na slobodu izražavanja

U ovom predmetu je riječ o režiseru, istoričaru i poznatom komentatoru aktuelnih dešavanja koji je u jednoj radio debati govorio o poznatom profesoru kao o doušniku tajne političke policije za vrijeme komunizma. Profesor je tužio za klevetu i presuđeno je u njegovu korist. Domaći sudovi su smatrali da, u skladu sa domaćim zakonima, novinar koji izvještava o pitanjima od javnog interesa nije dužan da dokazuje istinitost svake izjave. Međutim, kako se g. Braun nije mogao smatrati novinare, već samo nekim ko je komentarisao aktuelna dešavanja, bio je dužan da dokaže da su njegovi iskazi u potpunosti istiniti.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je na ovaj način povrijeđeno pravo g. Brauna na slobodu izražavanja. Sud je primijetio da je Braun iznio ozbiljne optužbe na račun profesora, što je predstavljalo napad na njegov ugled. Međutim, odlučujući u predmetu poljski sudovi su napravili razliku između standarda koje se primjenjuju na novinare i na one koji se primjenjuju na druge učesnike u javnoj debati. Ovakva podjela nije bila opravdana: ono što je bitno je da je g. Braun bio uključen u javnu debatu o važnom pitanju. Pravo na slobodu izražavanja učesnika u takvim debatama mora biti zaštićeno. Kao što su poljski sudovi i potvrdili, g. Braun je bio stručnjak za pitanje o kojem je riječ, i pozvan je da učestvuje u radio emisiji na tu temu. Stoga, Sud nije mogao prihvatiti odluku da on treba da uživa niži nivo zaštite od nekog ko je prema poljskim zakonima priznat kao „novinar“.

- **Ćapin protiv Crne Gore** (predstavka br. 38709/10), 4. novembar 2014: žalba proglašena neprihvatljivom jer je Ustavni sud već donio odluku u tom slučaju

U ovom slučaju je riječ o g. Đorđu Ćapinu, koji je u vrijeme podnošenja predstavke bio direktor Muzeja i galerija, javne ustanove, kao i član izvršnog odbora Srpske narodne stranke. Novine su 2006. izvjestile o postupku za klevetu u kom je on proglašen krivim. U članku se citira njegova izjava da je postupak za klevetu protiv njega vođen kao prioritetan i „po partijskoj dužnosti“. Zbog ove opaske je tužen za klevetu i proglašen je krivim. Podnio je

žalbu i Ustavni sud je 2013. potvrdio njegovu žalbu i naložio ponovno suđenje. U oktobru 2013, Viši sud je preinačio presudu iz 2009. i oslobodio je podnosioca predstavke krivice.

G. Ćapin je već bio podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava 2010, prije nego što je Ustavni sud odlučio o predmetu. On je tvrdio da bi Evropski sud trebao razmotriti slučaj zato što je Ustavnom sudu trebalo više od tri godine da odluči po njegovoj žalbi, pa se to nije moglo smatrati „djelotvornim pravnim lijekom“. Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da se g. Ćapin ne može smatrati žrtvom kršenja ljudskih prava, budući da je Ustavni sud već ukinuo njegovu presudu, što je predstavljalo „odgovarajuće i sasvim dovoljno obeštećenje“ za njegovu osudu za klevetu. Osim toga, Evropski sud je primijetio da g. Ćapin mogao tražiti odštetu ili drugi vid obeštećenja u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima, što nije učinio. Stoga, njegova predstavka je odbijena.

Sud je takođe odlučivao o ranijoj predstavi g. Ćapina zbog njegove osude za klevetu iz 2006. i utvrdio je da je ona neprihvatljiva jer je podnijeta nakon isteka roka od 6 mjeseci od dana posljednje odluke domaćeg suda (za sve predstavke sudu u Strazburu važi rok od 6 mjeseci).

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Legal Defence Initiative, u saradnji sa HRA

Bilteni se objavljuju u okviru projekta „Podrška razumijevanju novinarske etike i slobode izražavanja“, koji finansira Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici

---